

Özbəkistan-Azərbaycan ədəbi-mədəni əlaqələrinin inkişafında Heydər Əliyev adına Mədəniyyət Mərkəzinin rolu

Samir Abbasov

Heydər Əliyev adına Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi. Özbəkistan.

E-mail: samir-culture@mail.ru

Annotasiya. Məqalədə Azərbaycan Respublikasının Özbəkistanda fəaliyyət göstərən Mədəniyyət Mərkəzinin yaranması və bu Mərkəzin layihələri əsasında görülmüş bir sıra tarixi əhəmiyyətli məsələlər barədə ətraflı məlumat verilir. Ulu öndər Heydər Əliyevin adını daşıyan bu Mərkəzin özbək və Azərbaycan xalqları arasındakı ədəbi və mədəni əlaqələrin möhkəmləndirilməsi sahəsində həyata keçirdiyi bütün tədbirlər sözün həqiqi mənasında çox böyük uğurlardan xəbər verir. Maraqlı faktlardan biri də 2013-cü ildə Mərkəzin layihəsi əsasında fəaliyyətə başlayan Azərbaycan dili kurslarının açılmasıdır. 2017-ci ildə isə tərcüməçilik məktəbinin yaranması və bundan sonra Azərbaycan və özbək dillərində nəşr olunan danışıq kitabçasının nəşri və əhəmiyyəti barədə ətraflı məlumat verilir. Məqalədə həmçinin hər iki ölkənin Milli Elmlər Akademiyalarının Dilçilik və Ədəbiyyat institutları alimlərinin birgə hazırladıqları 23 mindən çox söz və ifadələrin qarşılıqlı tərcümələrini dolğun şəkildə əks etdirən yeni lüğət barədə verilən məlumatlar da diqqətəlayiqdir. İki ölkə arasında genişmiqyaslı ədəbi-mədəni tədbirlərin həyata keçirilməsində AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun xüsusi rolu da məqalədə konkret faktlar əsasında öz əksini tapmışdır.

Açar sözlər: Heydər Əliyev, Azərbaycan, Özbəkistan, mədəniyyət, ədəbi əlaqələr, Nizami, Əlişir Nəvai

The role of Heydar Aliyev cultural centre in the development of Uzbekistan-Azerbaijani literary-cultural relations

Samir Abbasov

Azerbaijan Cultural Center named after Heydar Aliyev. Uzbekistan.

E-mail: samir-culture@mail.ru

<https://orcid.org/0000-0001-5785-3811>

Abstract. In the article it is given information about establishment of Cultural Centre of the Republic of Azerbaijan operating in Uzbekistan and some historically significant issues taken from the projects of this Centre. All the events realized in order to strengthen literary and cultural ties among Uzbek and Azerbaijani people by this Centre named Great Leader – Heydar Aliyev, indicates great success literally. One of the interesting facts is operating Azerbaijani language courses on the basis of the project of the Centre in 2013. It is also given extensive information about establishment of the school of translation in 2017, publication and essence of phrasebook in the Azerbaijani and Uzbek languages. The information given in the presented article about a new dictionary which consists of more than 23000 words and expressions, and their translations prepared by scholars of the Institutes of Linguistics and Literature of National Academy of Sciences of both countries, is notable. The role of the Institute of Literature named Nizami Ganjavi, ANAS on implementing literary-cultural events between two countries is mentioned on the basis of concrete facts.

Keywords: Heydar Aliyev, Azerbaijan, Uzbekistan, culture, literary relations, Nizami, Alisher Navoi

Giriş / Introduction

Azərbaycan Respublikasının bir sıra xarici ölkələrdə (Özbəkistan, Fransa, Avstriya, Almaniya) mədəniyyət mərkəzləri fəaliyyət göstərir. İlk belə mərkəz 2010-cu ildə Daşkəndin Mirovad rayonunda – azərbaycanlıların kompakt yaşadığı ərazidə, Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin adını daşıyan küçədə açılıb. Açılış mərasimində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Özbəkistanın Baş naziri (indiki prezident) Şovkat Mirziyayev də iştirak ediblər.

Bu Mərkəzin yaradılması dövlətimizin Özbəkistanla humanitar və mədəni əlaqələrinin yaranmasına böyük önəm verməsinin göstəricisidir. Ölkəmizin Özbəkistandakı səfirliyinin nəzdində fəaliyyət göstərən bu Mədəniyyət Mərkəzinin xalqlarımız arasında ədəbi əlaqələrin yaranmasında müstəsna rolu vardır. Mərkəzin əsas vəzifələrindən biri də Azərbaycan dili və ədəbiyyatının öyrənilib təbliğ edilməsidir. Burada Azərbaycanın tanınmış şair və yazıçılarının, dünya şöhrətli musiqiçilərinin portretləri, habelə Özbəkistanda yaşayıb-yaratmış azərbaycanlılar, onların yaradıcılıqlarına həsr olunmuş ayrıca guşə də vardır. Azərbaycan mədəniyyətinə dair bölmədə milli mədəniyyətimizi əks etdirən suvenirlər, tarixi abidələrimizin maketləri, xalçalarımız, milli musiqi alətlərimiz nümayiş etdirilir.

Əsas hissə / Main Part

Türk dünyasının aparıcı ölkələrindən biri olan Özbəkistan qədim tarix və zəngin mədəniyyətə malik olan qardaş məmləkətdir. 33 milyondan artıq əhalisi olan Özbəkistanın Səmərqənd, Xivə, Buxara, Termez, Şəxri Səbz, Kokand kimi tarixi abidələrlə zəngin şəhərləri vardır.

Özbək mədəniyyəti Şərqi ən parlaq və orjinal nümunələrindən biri sayılır. Onun misilsiz memarlıq və sənətkarlıq nümunələri, musiqisi, ədəbiyyatı, rəsmləri, özünəməxsus mətbəxi, geyim mədəniyyəti vardır. Özbəklər özlərinin klassik və könüloxşayan xalq mahnıları ilə məşhurdurlar. Özbək klassik musiqisi “Şaşməqam” adlanır. Muğam sənətinin bir növü olan bu musiqi XVI əsrin sonlarında Buxarada formalaşmışdır.

Özbək ədəbiyyatı və sənəti olduqca zəngin tarixi ənənələrə malikdir. İbn Sina, Termezi, Əlişir Nəvai, Mirzə Uluqbəy, Əmir Teymur, Zahirəddin Babur, Cəlaləddin Mənguberdi kimi şəxsiyyətlərin həyat və fəaliyyətləri, onların zəngin irsinin gələcək nəsillərə çatdırılması üçün ölkədə hər il yeni layihələr işlənib hazırlanır.

Özbəkistan əsasən ağır və yüngül sənaye, habelə kənd təsərrüfatı və turizm sahəsində də yeni-yeni uğurlara imza atır.

Həm insan və ərazi resurslarını, həm də aparılan islahatları nəzərə alsaq, Türk Şurasının üzvi olan Özbəkistanın gələcəkdə Asiyanın qüdrətli ölkəsinə çevriləcəyi şübhə yaratmır.

Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi yaradıldıqdan sonra ilk növbədə Azərbaycanın təbliği, Azərbaycan realitələrinin Özbəkistanda yayılması və bu istiqamətdə yerli mətbuatla daha sıx fəaliyyətə başlanılıb. 2013-cü ildə müəyyən edildi ki, özbək mətbuatında aparılan monitorinqə əsasən 2012-ci ildə özbək mətbuatında Azərbaycana dair cəmi 2 məqalə verilmişdir ki, bu da digər xarici ölkələrin mətbuatına istinad edilərək verilən məqalələr idi. Təbliğati genişləndirmək və onu effektiv aparmaq məqsədi ilə Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin layihəsi ilə hər il Özbəkistan mətbuatında “Azərbaycan haqqında ilin ən yaxşı məqaləsi” müsabiqəsinə başlanıldı. Hər ilin sonunda qalib jurnalistlər mükafatlandırılır, Mədəniyyət Mərkəzimizin fəxri diplomları, pul mükafatları ilə təltif edirlər.

Müsabiqə elan edildikdən sonra il üzrə Özbəkistan mətbuatında Azərbaycana dair 300-dən artıq məqalə dərc olunmuş və televiziya kanallarında çoxsaylı verilişlər nümayiş etdirilməyə başlamışdır. Təsadüfi deyil ki, dərc olunan məqalələrin əksəriyyəti Azərbaycan ədəbiyyatı, dünya şöhrətli şair və

yazıçılarımızın yaradıcılığı, iki ölkə arasında ədəbi əlaqələr, habelə Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü və işğal siyasətinə aiddir.

Qalib jurnalistlər Mərkəzimizin təşkilatçılığı ilə hər il Azərbaycana reallaşdırılan “Mediatur”da iştirak etmək imkanı əldə edirlər. Özbək jurnalistlərin 2014-cü ildən Azərbaycana 6 dəfə mediaturu təşkil edilmiş və nəticədə onlar Azərbaycan mədəniyyəti, turizmi, ədəbiyyatı ilə yanaşı, həm də Ermənistanın ölkəmizə təcavüzünə dair çoxsaylı məqalələr və televiziya verilişləri hazırlayıb yayımlayıblar.

2013-cü ilin 10 may tarixindən Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin layihəsi ilə Mərkəzdə ilk dəfə olaraq Azərbaycan dili kursları fəaliyyətə başlayıb. Kurslarda istifadə etmək üçün iştirakçılar Mədəniyyət Mərkəzi tərəfindən bütün əyani vəsaitlər və nəşrlərlə təmin edilir. Bu kursları başa vuran müdavimlər Azərbaycan Respublikasının müxtəlif ali məktəblərinə daxil olmaqla yanaşı, onlarla özbək tələbə də son illərdə Azərbaycanda təhsil almağa başlamışdır.

Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi təbliğatı daha geniş və effektiv aparmaq məqsədilə Özbəkistanın aparıcı ali məktəblərində Azərbaycan ocaqlarının yaradılmasına start verib.

Mədəniyyət Mərkəzinin layihəsi əsasında 2014-cü ildə Nizami adına Daşkənd Dövlət Pedaqoji Universitetində Nizami Gəncəvi adına Özbəkistan-Azərbaycan Dostluq Mərkəzi də yaradılıb. 2015-ci ildə Daşkənddə Özbəkistan Dövlət Konservatoriyasında Üzeyir Hacıbəyli adına Azərbaycan-Özbəkistan Musiqi Mədəniyyəti Mərkəzi, 2017-ci ildə Şərqi qədim təhsil ocağı olan Səmərqənd Dövlət Universitetində Özbəkistanda tanınmış azərbaycanlı maarifçi, pedaqoq, nəşir Seyid Rza Əlizadə adına Azərbaycan-Özbəkistan Dostluq Mərkəzi yaradılmışdır.

Mərkəzin nəzdində təşkil edilən kitabxanada ölkəmizin tarixi, dövlətçiliyi, mədəniyyəti, ədəbiyyatı, Ulu öndər Heydər Əliyevin irsi, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə dair kitablar, xəritələr, video materiallar, habelə Azərbaycanın çoxsaylı bədii filmləri universitet tələbələrini istifadəsinə verilib.

2018-ci ildə Özbəkistan Sənət və Mədəniyyət İnstitutunda Azərbaycanın böyük bəstəkarı Qara Qarayevin adını daşıyan Azərbaycan Mədəniyyəti və İncəsənəti Mərkəzi yaradılmış və Mərkəzə ölkəmizin tarix, mədəniyyət, musiqi və incəsənətinə dair çoxsaylı kitablar, disklər, not nəşrləri, bədii filmlər, milli geyimlər, milli musiqi alətlərimiz hədiyyə edilib.

Aparılan bu işlərin uğurlu davamı kimi 2019-cu ildə Özbəkistanın nüfuzlu ali məktəblərindən olan Əlişir Nəvai adına Daşkənd Dövlət Özbək Dili və Ədəbiyyatı Universitetində Azərbaycanın dahi şairi Məhəmməd Füzulinin adını daşıyan Azərbaycan mədəniyyət, təhsil və tədqiqatlar Mərkəzinin yaradılmasını xüsusi qeyd etmək olar. Mərkəzə Azərbaycan dilinin, ədəbiyyatının, mədəniyyətinin təbliği məqsədilə ölkəmizə dair nəşrlər, əyani vəsaitlər də hədiyyə edilmişdir. Azərbaycan ocağında xalqlar arasında dostluq, mədəni-ədəbi əlaqələrə dair guşələr, habelə dövlət atributlarımız və milli mədəniyyətimizə dair xüsusi stendlər yaradılıb, Azərbaycan ədəbiyyatının tanınmış nümayəndələrinin portretləri, habelə dahi Füzulinin əsərləri, əsərlərindən miniatürlər yerləşdirilib.

Yaradılan mərkəzlərdə Azərbaycanın tanınmış şair və yazıçıları ilə yanaşı, həmçinin dünya şöhrətli musiqiçilərinin də portretləri, habelə Özbəkistanda yaşayıb-yaratmış tanınmış azərbaycanlılar, onların irsləri haqqında ayrıca guşə təşkil edilib. Azərbaycan mədəniyyətinə dair yaradılan xüsusi bölmədə isə milli mədəniyyətimizə dair suvenirler, tarixi abidələrin maketləri, xalçalarımız, milli musiqi alətlərimiz nümayiş etdirilir.

Dövlətimizin yaratdığı imkanlardan istifadə edərək, Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyinin dəstəyi ilə həm klassiklərimizin əsərlərinin özbək dilinə tərcüməsi, dil və lüğətşünaslıq, həm də xalqımızın ən ağırlı problemi olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə dair nəşrlərin hazırlanmasında çoxsaylı işlər reallaşdırıb.

Özbəkistanın Xalq şairi Camal Kamal, tanınmış türkoloq alim və tərcüməçilər – Babaxan Şərif, Tahir Qəhhar, şairlərdən Şəhla Qasımova, Xasiyyət Rüstəm, alim-tədqiqatçılar Gülbahar Aşurova, Gülnaz Səttarova, Şahistə Kamranlı kimi tanınmış tərcüməçilər hər il ədəbiyyatımıza dair əsərlərin tərcümə olunmasında əməkdaşlıq edirlər.

Şöhrət Salamov, Rüstəm Cabbarov, Abdolvəli Sahibnəzərov kimi jurnalist-tədqiqatçılar isə həm də Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə dair əsərlər yazmaqla bu işə öz töhvələrini verirlər.

Ötən illərdə dahi Azərbaycan şairləri Nizami Gəncəvi, İmadəddin Nəsimi, Məhəmməd Füzuli, Molla Pənah Vaqif, Anar, Elçin və Yunus Oğuzun əsərləri, habelə “XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı” adlı nəşr özbək dilinə tərcümə edilərək Daşkənddə çap olunmuşdur.

Tanınmış Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzuli, Şah İsmayıl Xətai, Seyid Əzim Şirvani və Mirzə Ələkbər Sabirin əsərləri artıq Mərkəzimizin sifarişi ilə özbək dilinə tərcümə olunmuş və il ərzində nəşri planlaşdırılmışdır.

Mərkəzimizin layihəsi ilə ötən 7 il ərzində ümumilikdə Azərbaycan ədəbiyyatı, mədəniyyəti, tarixi, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə dair 69 adda kitab özbək dilinə tərcümə edilərək Özbəkistanda nəşr olunmuşdur.

Nizami Gəncəvi yaradıcılığına xüsusi dəyər vermiş Ümummilli lider Heydər Əliyev, 1981-ci ildə Nizaminin 840 illiyi geniş qeyd olunarkən demişdir: “Nizami elə bir dahi şəxsiyyətdir ki, onun yubileyini hər il, hətta hər ay keçirməyə dəyər.”

İllər ötdü, Orta Asiyanın nəhəng mədəniyyət, ədəbiyyat mərkəzi olan, dünyaya böyük şəxsiyyətlər bəxş etmiş Özbəkistan torpağında dahi Nizami irsinə ən böyük abidə ucaldıldı.

Məhz Ulu öndərin adını daşıyan Özbəkistandakı Heydər Əliyev adına Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin 5 il ərzində həyata keçirdiyi layihə nəticəsində sistemli olaraq, Nizami Gəncəvi irsi bütövlükdə özbək türkcəsinə çevrildi.

Ötən illərdə Özbəkistanda çox şairlər və tərcüməçilər Nizami Gəncəvinin yaradıcılığına müraciət etmiş və onun əsərlərinin özbək dilinə tərcüməsini reallaşdırmağa çalışmışlar. Lakin dahi Nizaminin şəxsiyyəti, onun yaratdığı əsərlərin əhəmiyyətini nəzərə alaraq, Azərbaycan tərəfi bu işin daha sistemli, habelə tərcüməçilik sahəsində öz sözünü demiş, şair-tərcüməçi tərəfindən həyata keçirilməsini məqsəduyğun hesab etmişdir.

Dahi Nizaminin qardaş ölkədə təbliği, əsərlərini özbək oxucusuna öz ana dilində çatdırmaq, şairə dair tədqiqatlara dəstək məqsədi ilə Özbəkistandakı Heydər Əliyev adına Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi 2015-ci ildə şairin “Xəmsə”sinə daxil olan bütün əsərlərinin ayrı-ayrılıqda özbək dilinə tərcüməsi barədə Özbəkistanın Xalq şairi Camal Kamalla müqavilə imzaladı. Müqaviləyə əsasən Özbəkistanın Xalq şairi Camal Kamalın rəhbərliyi ilə xüsusi redaksiya şurası yaradıldı və Nizami Gəncəvinin "Xəmsə"sinə daxil olan 5 əsər – “Sirlər xəzinəsi”, “Xosrov və Şirin”, “Leyli və Məcnun”, “İsgəndərnamə”, “Yeddi gözəl” orijinaldan özbək dilinə tərcümə edildi.

Qeyd edək ki, Camal Kamal bugünə kimi tanınmış klassiklər – Ömər Xəyyam, İbn Sina, Cəlaləddin Rumi, Məhəmməd Füzuli, Şeyx Mahmud Şəbüstəri, Əbdürrəhman Cami, Bəxtiyar Vahabzadə və Xəlil Rzanın əsərlərini özbək dilinə tərcümə etmişdir.

2019-cu ilin oktyabr ayında Nizami yaradıcılığının zirvəsi olan “Xəmsə”nin bütövlükdə özbək dilinə tərcüməsi başa çatdırılmışdır.

Bu layihə Özbəkistanın 84 yaşlı Xalq şairi, tərcüməçi Camal Kamalın yaradıcılığının zirvəsi, habelə Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin tarixinə qızıl hərflərlə yazılmağa layiq bir uğur sayıla bilər.

Qeyd edək ki, nəşrlərin hər birində Nizaminin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda saxlanılan əsərlərinə çəkilməmiş miniatürlərin rəsmləri verilib. Kitablara ön sözü isə Azərbaycan və Özbəkistanın elm, ədəbiyyat sahəsində tanınmış simaları yazıblar.

2014-cü ildə Mərkəzimizin layihəsi ilə “Azərbaycan-özbək dillərində danışmaq kitabçası” tərtib edilərək Daşkənddə nəşr olunmuşdur. Bu işin məntiqi və sistemli davamı kimi 2018-ci ildən lüğət kitabının tərtibi işinə başlanılmışdır.

Hər iki ölkənin Milli Elmlər Akademiyasının Dilçilik və Ədəbiyyat institutlarının alimləri ilə birgə hazırlanmış bu nəşr dilçi mütəxəssislərin ciddi səyi ilə ərsəyə gəlmişdir. 23 mindən artıq söz və

ifadənin qarşılıqlı tərcümələri əks olunmuş bu cür lüğətin tərtibi Azərbaycan-Özbəkistan, həmçinin Türk dünyası ölkələri arasında tarixi bir hadisə kimi dəyərləndirilir. Qeyd edək ki, “Azərbaycanca–özbəkçə, özbəkçə–azərbaycanca lüğət” Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun, Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun, Özbəkistan Elmlər Akademiyasının Dil, Ədəbiyyat və Folklor İnstitutunun Elmi şuralarının müvafiq qərarları ilə nəşr olunub. AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Azərbaycan–Türkmənistan–Özbəkistan ədəbi əlaqələri şöbəsində hazırlanan lüğətin tərtibçi müəllifləri: AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun “Tətbiqi dilçilik” şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru, professor İsmayıl Məmmədli, filologiya elmləri doktoru Almaz Ülvi Binnətova, özbək ədəbiyyatşünası Məhəmməd Şərif Babaxan, şərqşünas-filoloq Şahista Kamranlıdır. Lüğətin həm Azərbaycanda, həm də Özbəkistanda geniş təqdimat mərasimləri keçirilmiş və bu unikal nəşr hər iki ölkənin elmi ictimaiyyəti tərəfindən rəğbətlə qarşılanmışdır.

Nizami Gəncəvi və Əlişir Nəvai şəxsiyyəti, Azərbaycan-Özbəkistan ədəbi əlaqələrinin, dostluğunun möhkəm təməlidir. Nizami Gəncəvi və Əlişir Nəvai dedikdə, dünya ədəbiyyatını öz yaratdıqları ilə zənginləşdirən, milli ədəbiyyatımızda ədəbi intibahın əsas sütunu, əməlləri ilə xalq ehtiramını qazanmış böyük xadimlər, filosof və söz ustalarını anırıq. Görkəmli Azərbaycan və özbək klassikləri Nizami Gəncəvi, Nəsirəddin Tusi, İmadəddin Nəsimi, Əlişir Nəvai, Mirzə Uluğbəy, Zahirəddin Babur, Məhəmməd Füzuli, Şah İsmayıl Xətai və bir çox başqalarının yaratdıqları əsərlər təkcə Şərq xalqlarının deyil, həm də bütün dünya sivilizasiyasının dəyərli sərvətidir.

Əlişir Nəvai özünü hər zaman dünya ədəbi-fəlsəfi fikrinin öndəri Nizami Gəncəvinin tələbəsi hesab edib. Şərq ədəbiyyatında yeni “Xəmsə” yaratması Nəvainin filosof düşüncəsinin, şairlik istedad və qabiliyyətinin, ən əsası isə böyük Nizamiyə olan ehtiramının nəticəsi idi.

Nəvai də özündən sonra gələn Azərbaycan şairlərinin – Kişvəri, Xətai, Füzuli və başqalarının yaradıcılığına təsir etmişdir.

Elə bunun nəticəsidir ki, Bakıda Əlişir Nəvainin, Daşkənddə isə dahi Nizami Gəncəvinin abidələri ucaldılmışdır.

Cümhuriyyət dövründə Hüseyn Cavid və Çolpan, Sovet dövründə ədəbi əlaqələr sahəsində Səməd Vurğun və Qafur Qulam, Maqşud Şeyxzadə, Mirzə Ələkbər Sabir, Xəlil Rza kimi şairlərimiz daim iki xalq arasında ədəbi əlaqələrimizi təbliğ etmişlər.

Daşkənd Dövlət Pedaqoji Universitetinə Dahi Nizami Gəncəvinin adı verilmiş, habelə Universitetin qarşısında şairin büstü qoyulmuşdur.

Bu iki ölkə arasında elmi və ədəbi əlaqələrin inkişafı sahəsində AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun fəaliyyəti xüsusi qeyd edilməlidir. İnstitutda özbək ədəbiyyatına, habelə ədəbi əlaqələrimizə xüsusi önəm verilir, bu istiqamətdə daim tədqiqatlar, araşdırmalar aparılır.

Doğrudur, ötən əsrin 70-80-ci illərində də hər iki ölkədə qarşılıqlı olaraq ədəbiyyat və mədəniyyət günləri nöinki paytaxtlarda, habelə regionlarda da uğurla keçirilmişdir.

Bu tədbirlərdə hər iki ölkənin olduqca tanınmış şairləri, mədəniyyət xadimləri iştirak etmişlər. Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyev də bu tədbirlərdə iştirak və çıxış etmişdir.

Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi 2013-cü ildən bu gözəl ənənəni davam etdirərək hər il Özbəkistanın paytaxtı Daşkənd şəhəri ilə yanaşı, regionlarında da “Azərbaycan mədəniyyəti və ədəbiyyatı günləri” təşkil edir və bu möhtəşəm tədbirlərdə Azərbaycanın tanınmış mədəniyyət, incəsənət ustaları, şair və yazıçıları, ədəbiyyatşünas alimləri iştirak edirlər.

Ötən il Fərqanə, Sirdərya, Səmərqənd və Xarəzm vilayətlərində ədəbiyyatımıza, mədəniyyətimizə həsr olunmuş silsilə tədbirlər keçirilmiş, bu məqsədlə vilayətin mərkəzi ali məktəblərində ədəbi əlaqələrə dair konfranslar, seminarlar, yubiley gecələri təşkil edilmiş, Azərbaycan tarixi, mədəniyyəti, ədəbiyyatına dair yüzlərlə kitab bu ali məktəblərin kitabxanalarına, habelə Vilayət Mərkəzi kitabxanalarına hədiyyə edilmişdir.

Bu il isə qarşdaş ölkənin Buxara və Xarəzm vilayətlərində bu cür tədbirlərin keçirilməsi planlaşdırılmışdır. Xarəzm vilayətinin mərkəzi şəhərlərindən olan Xivənin Türk mədəniyyətinin paytaxtı

elan edilməsi ilə əlaqədar bu şəhərdə Türk dünyası ölkələrinin poeziya-muğam gecəsinin keçirilməsi də nəzərdə tutulmuşdur.

Nəticə / Conclusion

Göründüyü kimi, Özbəkistanda fəaliyyət göstərən Heydər Əliyev adına Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi xalqlarımızın tarixən sahib olduqları milli-mədəni dəyərləri geniş təbliğ edərəkən, onların bir-birinə nə qədər yaxın olduqları əyani faktlarla öz təsdiqini tapır.

Mərkəzin təşkilatçılığı və layihəsi əsasında vaxtilə Özbəkistanda yaşayıb-yaratmış məşhur azərbaycanlıların ədəbi irsinin geniş miqyasda öyrənilməsi, onların yaşadıkları evlərin üzərinə xatirə lövhələrinin vurulması, büstlərinin qoyulması və digər xoşməramlı tədbirlər də hər iki xalqın tarixində silinməz izlər qoyur.

Xalqlarımız arasında orta əsrlərdən başlayan dostluğun hazırda Nizami Gəncəvi, Əlişir Nəvai və Məhəmməd Füzulinin timsalında araşdırılması bu əlaqələrin dəyərini daha da artırır.

Роль культурного центра им. Гейдара Алиева в развитии литературно-культурных отношений Узбекистана и Азербайджана

Самир Аббасов

Азербайджанский Культурный Центр имени Гейдара Алиева. Узбекистан.

E-mail: samir-culture@mail.ru

Резюме. В статье приводится информация о создании действующего в Узбекистане Культурного центра Азербайджанской Республики, а также некоторые исторически значимые вопросы, взятые из проектов этого Центра. Все мероприятия, проведенные этим центром имени Гейдара Алиева для укрепления литературных и культурных связей между узбекским и азербайджанским народами, в буквальном смысле свидетельствуют о больших успехах. Одним из интересных фактов является функционирование курсов азербайджанского языка на основе проекта Центра в 2013 году. Также предоставлена обширная информация о создании школы перевода в 2017 году, публикации и сущности разговорника на азербайджанском и узбекском языках. Представленная в представленной статье информация о новом словаре, состоящем из более чем 23000 слов и выражений, и их переводах, подготовленных учеными Института лингвистики и литературы Национальной академии наук обеих стран, заслуживает внимания. Роль Института литературы имени Низами Гянджеви НАНА в проведении литературно-культурных мероприятий между двумя странами упоминается на основе конкретных фактов.

Ключевые слова: Гейдар Алиев, Азербайджан, Узбекистан, культура, литературные связи, Низами, Алишир Навои